

Stále se mluví o nějakém přesunu, ale nikdo neví kam. Může to být do nového tábora poblíž, nebo do Jáchymova. Do nebe, do pekla?

Jiří Mucha (politický vězeň)

Jáchymovské peklo

Tomu, komu tento pojem nic neříká, krátké připomenutí. Socialistická těžba jáchymovského smolince nebyla jen „veselým obdobím“ heroických stachanovských rekordů, kdy se údernicky, smrtelně vážně, soutěžilo zejména v oblíbených rychloražbách kamkoli. Nahoru či dolů, dopředu nebo dozadu. V podstatě šlo o to, jak co nejdřív vyhlodat ve skále tunel, pokud možno nekonečné délky. Když jste byl kovaný koumák, mohl jste třeba vymyslet soutěž, komu se vejde nejvíc šutru na lopatu. Pak se někde zapsalo, že jste vytvořil(i) světový rekord, a do kádrového posudku vám udělili pochvalný puntík. Dnes se obdobné pitomosti zapisují do Guinessovy knihy rekordů.

Bylo to i období sovětských poradců či českých nesmlouvavých bachařů. Ti první zde byli proto, aby všechno ututlali, tedy proto, aby na vše, co jim projde rukama, obtiskli razítko TAJNÉ. Ti druzí zde hlídali nesvéprávné lidské námezdní síly. Díky Gottwaldovi. Díky tomu, že se tento otrlý bolševik, který už dříve nekomunistickým poslancům okázale sliboval, že jim jednou zakrutí krky, zalekl soudruha Stalina. Toho dobráka Stalina, který mu pouze přátelsky nabídl (1948), že mu do Jáchymova pro začátek dodá 30-50 000 sovětských rodin, aby mu ten uran pomohli vykopat. Krušnohorci by snad měli tomu Gottwaldovi postavit pomník. Umíte si dnes představit důsledky oné, bohudíky neuskutečněné, státně-soudružské výpomoci? Ale co. Možná by popřevratově nově vzniklý kraj nebyl Karlovarský, ale Jáchymovský. Přeci jen by měl s ruskými výsadky větší zkušenost.

011-77
Ústřední správa geologická, Praha 1., Hradská č.9.

TAJNÉ

JD - geol. průzkum
Délka: 0369
Šířka: 1/1012
Hloubka: 21.260

Závěrečná správa

o komplexním geologickém výzkumu Jáchymovska
(list Jáchymov M-33-50-D)
za rok 1957-1959
Úkol II/II

Náměstek ředitele: *Pádr*
Vedoucí výzkumné skupiny: *Ludek*
Vedoucí úkolů: *Matoušek Satran*

Zprávu vypracovali:
dg. Vladimír Šatran, geolog
Dr. Zdeněk Dohnal, geolog

dg. František Mrna, geochemik
ing. Dana Pavlů, geochemik

Poděkování:
Zpráva byla vyhotovena ve 4 parech:
Pare č.1. Ochránil: Geofond, Praha 1., Malostranské nám. č.19.
Pare č.2. Ochránil: Centrální archiv ÚOG, Praha, Malostranské nám. č.19.
Pare č.3. Ochránil: Ústřední správa výzkumu a těžby radioaktivních surovin, Buková u Příbramě.
Pare č.4. Ochránil: Geologický průzkum, n.p. Praha, závod Stříbro.

Praha 1960.

Odtajněné - 10. 1. 92, dejme tomu „normálka“, i když to trvalo, změnil se přece režim...

PŘÍSNĚ TAJNÉ 0068-64

Ústřední správa výzkumu a těžby radioaktivních surovin Příbram.
JD - Geologický průzkum, národní podnik, Příbram.

Závod V - Ostrav nad Ohří Výškov číslo 3
Počet listů 57
Utažované přílohy 32/33
Ostatní přílohy 2

TAJNÉ
Délka: 0369
Šířka: 1/1012
Hloubka: 21.260

TAJNÉ
Délka: 0369
Šířka: 1/1012
Hloubka: 21.260

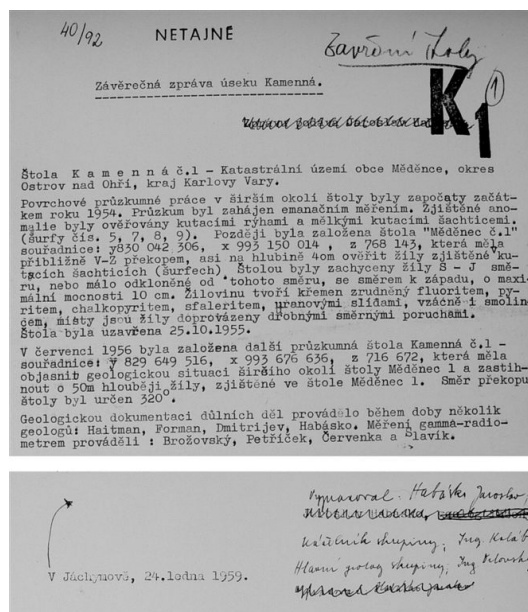
ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA
o geologicko - průzkumných pracích na úseku
Potáčky.

Výpočet zásob proveden k 1.7.1963.

Sestavil: inž. Oldřich Klemens

Schválil: inž. E. Gogár, ředitel podniku
p.g. J. Hrubý, hlavní geolog podniku
inž. M. Koleč, ředitel podniku.

... ale jak chápat tohle – **přetajněné ze 14. 1. 92,** přísně je sice škrtnuté, ale pořád zbývá tajné; a pak že tu pořád nejsou... (i paraфа na obou razítkách se náramně podobá)

něco nevidaného – **netajné**
(ale jména jsou pro jistotu začmáraná)

Prováděný celorepublikový nábor horníků i tzv. brigádníků do Jáchymovských dolů byl nepostačující, takže Strana nařídila, aby k těžbě uranové rudy byly použity osoby odsouzené československými soudy za různé kriminální a politické delikty. Už německá praxe s nasazováním válečných zajatců do dolů i předúnorové zkušenosti s německými válečnými zajatci, pracujícími v jáchymovských dolech, byly více než uspokojivé.

Na území přísně střeženého a zadržovaného prostoru Jizera (velmi široké okolí Jáchymova) vznikly v bezprostřední blízkosti uranových šachet smutně proslulé tábory nucených prací (podle vzoru sibiřských gulagů). Tato střediska „pro převýchovu nepřátel socialistického zřízení“ byla obehnaná ostnatým drátem a pečlivě hlídána. Ve vlastním jáchymovském revíru vzniklo 12 táborů (viz tabulka). Další byly v Příbrami (Bytíz, Vojna) a v Horním Slavkově (Ležnice, Svatopluk, Prokop a XII).

Popisovat poměry v lágrech a osudy muklů (**muž určený k likvidaci**) by přesáhlo rozsah této publikace. Atmosféru lidsky tragických osudů nejpříhodněji navodí osobní prožitek politického vězně Jiřího Muchy (syn malíře Alfonze Muchy), který ji emotivně zhmotnil v knize Studené slunce.

Sběrný tábor Ostrov. Odtud se dělí transporty na jednotlivé jáchymovské lágry. Tady je to jako jedna obrovská pankrácká stojedenáctka. Nebo zajatecký tábor. Spousty otrhaných lidí čekají, co bude dál. A za drátem jsou černé nepřátelské hory. Je to fantastické. Jako hrůzný pohled do světa budoucnosti. Černé hory kolem dokola, víchř, déšť a ze strážních věží neustále namířené hlavně automatů.

Nikolaj je nejhorší. Vysoko v horách, zima, každou chvíli přestřelky, mrtví. Velké baráky, spousty lidstva, střílny každých padesát metrů. A vojna jako řemen. Tábor je hermeticky uzavřen dvojím hrazením z ostnatých drátů a do předpolí celou noc praží reflektory. Po večerce nikdo nesmí z baráku. Strážé okamžitě střílejí. Uprostřed tábora ošklivé, zlé místo. Korekce.

Od lágrů k šachtám vedou kilometrové tunely z dvojitého ostnatého drátu, kamenné, strmé. Tudy nás ženou do práce jako lvy do arény. Zaklesnuté jeden do druhého a namačkané těsně na sebe. Kolem pobíhají strážní s automaty, křičí, pohá-

nějí. Stačí vypadnout z řady a je to vzpoura. Za trest celá kolona pochoduje tělo na tělo.

Máme oblečení žoldnéřů z třicetileté války. Černé holínky, kalhoty, gumové kabáty s širokými dvojitými rameny a velrybářské klobouky. Roboti, kterým nejsou vidět tváře, masa pohybující se síly. Nastupujeme ve tmě, liják a víchř nás otlouká, stojíme hodiny jako černé balvany. Tady přestává legrace. Jako v hrůzném filmu na nás reflektory upírají svá oslepující oka a celé hory jsou osídlené klecemi s tisíci robotů.

V noci jsme se třikrát probudili palbou z automatů. Ve čtyři poplach a hodinový nástup. **Tohle není tábor, to je fronta!**

Měsíce a měsíce si člověk říká: To přece je nesmysl! Přece nezůstanu nekonečně v tomhle podsvětí. Člověk hledá únik, věří že uniknout lze, až se jednoho dne přesvědčí, že mřížce klece drží všude stejně pevně a že není kudy ven, pouze dlouhé, nekonečné čekání. Minuty se zdají být jako dny. Týdny se protáhnou na roky.

Tábory nucených prací na Jáchymovsku			
název tábora	krycí označení	rok vzniku	rok zániku
Vykmanov I	C	1. 03. 1949	neznámý
Vykmanov II	L	kolem února 1951	26. 05. 1956
Mariánská	B	4. 06. 1949	1. 04. 1960
Eliáš I	N	29. 07. 1949	koncem 1951
Eliáš II	N	8. 12. 1950	1. 04. 1959
Rovnost (Rovnost I a Rovnost II)	P	15. 09. 1949	1. 06. 1961
Svornost	K	4. 12. 1949	29. 10. 1954
Ústřední tábor	D	4. 02. 1950	12. 12. 1954
Bratrství	M	21. 02. 1950	12. 06. 1954
Nikolaj	A	kolem listopadu 1951	1. 07. 1958
Barbora-Vršek	E	kolem srpna 1951	30. 03. 1957

Zajímá-li někoho, kam se lágry poděly, tak vězte, že byly přepečlivě srovnány se zemí, aby se snad někdy nějaký šťoural nepokusil vodit na tato místa krvechtivé výletníky. Tím to ale neskončilo. Komunistický režim byl prozíravý a neponechal nic náhodě. Největší zdejší lágr, Rovnost, proto šikovně rozparceloval a vydal stavební povolení na výstavbu rekreačních chat. Znalého věci až zamrazí představa vesele skotačících rekreantů na pietním místě utrpení tisíců uranových muklů. Kdo zaznamenal letitý zpolitizovaný problém lágru v Letech, se tomu možná podiví. Ale vězte, jde o neporovnatelné. V Letech šlo o lágr z doby fašismu, i když ho obsluhovali Češi. Rovnost je lágr náš, veskrze český. Zde Češi „pečovali“ o Čechy!

někdejší lágr Rovnost se proměnil v chatový ráj (2010)

také trestanecký tábor Bratrství se změnil k nepoznání (2003)

prostor bývalého lágru Eliáš zase zbrusu nově obehnal celý les cedulí, varující každého před vstupem kamsi; ústředním tématem vyhazování peněz z našich daní a prznění přírody jsou jakési dva komíny – K5V a K14V – z nichž každý má nejméně 12 bratříčků, kteří byli na povrchu zemském přesně vyznačeny pomocí oranžové barvy a latě – je vidět, že podepsaný státní podnik Diama včetně odštěpného závodu SUL Příbram konečně obdržely vytoužené GPS přístroje, takže do budoucna se máme na co těšit, i když – nová vláda slibuje, že se prý bude šetřit (moloču Diama se nejspíš jako obvykle úspory obloukem vyhnou)

(2010)

(slovo komín má stejný význam jak v oboru hornictví, tak i v civilním pojetí – je to jakási **jedna** konkrétní díra, vedoucí odkudsi kamsi, která ale v hornictví neodváděla plynné zplodiny, nýbrž sloužila např. k dopravě materiálu a lidí mezi jednotlivými patry dolu; ani Jáchymovské doly, n. p., ani žádný jiný těžář na světě, by si nikdy z finančních důvodů nedovolili vyrazit takové množství komínů na tak relativně malém prostoru)

V prostoru absurdit české kotliny je snad normální i nenormální. Pojem Jáchymovské peklo uvedli do života sami bývalí političtí vězni. Od převratu v roce 1989 se každoročně sjíždějí do Jáchymova, aby si připomenuli léta nesvobody strávená v jáchymovských lágrech

(prozatím je jich čím dál tím méně). Hádejte, kde byl ale vybudován památník obětem (komunismu?). V Jáchymově pochopitelně ne. Bylo to v Příbrami. Tam, kde v podstatě bývalé Jáchymovské doly svou činnost po roce 1989 ukončily (časem se přetransformovaly v Československý uranový průmysl). Asi něco podobného, jako kdyby např. památník Lidice byl realizován v Ležákách, či kdekoli jinde v republice. Politikum je politika, peníze jsou prachy. Cirkus, který se kolem památníku odehrává, nejspíš skončí, až vyschnou zdroje státních peněz a pohrobci bývalých generálních a obdobných ředitelství někdejší těžby radioaktivních surovin vydechnou naposledy. Nebožáci z jáchymovských lágrů to nemohou změnit.

Absurdní komedii kolem památníku, přestože se jedná o vážné drama, snad nejlépe charakterizuje článek, publikovaný v časopise Týden. Jednoznačně z něho vyplývá, že buďto nejsme normální, nebo je něco shnilého v Zemích Koruny české. Po přečtení se myslí mihne vize, jak mladý tatínek z budoucí generace vybírá při návštěvě Památníku Vojna svému kloučkovi mezi nabízenými suvenýry figurku typického trestance (možná i s koulí u nohy), nejspíš ale v rudě pruhovaném tričku, a sděluje mu, že takhle vypadali **bolševici**, co tu byli zavření. Památník (obětí?) Vojna.

Památník Vojna

Pravdu jsme měli my, TÝDEN č. 49/05

Autorka v rozhovoru s bývalým politickým vězněm Františkem Zahrádkou píše: „Původně měli političti vězni představu, že tábor v lesích u Lešetic ponese název Památník obětí komunismu Vojna. Nakonec jim Hornické muzeum Příbram vyškrtlo z názvu „obětí i komunismus“. A František Zahrádka říká: „Prosadili jsme do vládního usnesení název Památník obětí komunismu Vojna. Ale Hornické muzeum Příbram důležitou část z názvu vypustilo a zůstal jen Památník Vojna. Výmluva zněla, že by to bylo příliš dlouhé.“ Tato tvrzení uvádíme na pravou míru: Vládní usnesení č. 609 ze dne 16. 6. 1999 a vládní usnesení č. 264 ze dne 15. 3. 2000 obsahují název Tábor Vojna. Další vládní usnesení č. 734 ze dne 18. 7. 2001 nese název Památník Vojna. Z toho jednoznačně vyplývá, že název uvedený Františkem Zahrádkou nebyl v dokumentech Vlády ČR nikdy prezentován tak, jak tvrdí pan Zahrádka. Název Památník Vojna se stal oficiálním názvem již v době zahájení rekonstrukce tohoto areálu, kterou v pl-

ném rozsahu zajišťovalo a přes mnohé těžkosti dovedlo ke zdárnému konci právě Hornické muzeum Příbram (mimo jiné muselo samo čelit anonymním výhrůžkám ze strany odpůrců tohoto projektu). Hornické muzeum Příbram nyní používá pro všechny své pobočky názvy sestávající vždy ze dvou částí – hlavního titulu a podtitulu, především z marketingových důvodů, neboť z hlediska propagace je nezbytné používat stručné a výstižné pojmy. Proto hlavní část názvu zní „Památník Vojna u Příbrami“. Dle potřeby je pak užíván také podtitul „Muzeum obětí komunismu“...

Josef Velfl, ředitel Hornického muzea Příbram

Spravedlivé je přiznat, že ani sám Jáchymov neprojevil o památník zájem, naopak, všemi silami se snažil (se silnou podporou Kohosi z Lázní), aby, nedej Bože, k něčemu podobnému došlo. „*Město si nenecháme zadrátovat ostnácem*,“ nechala se slyšet hlava radnice, přestože její vášnivé projevy, pronášené ke shromážděným muklům při příležitosti jejich výročí Jáchymovského pekla, měly obsah zcela opačný. Reprezentanti nové státostrany zřejmě vnímali nastalý problém obdobným způsobem, jako ti ze staré. Možná, že na tom něco bude. V roce 2005 už nestálo ani za to, aby celoplošné televize připomenuly v hlavním vysílacím čase alešpoň symboliku Jáchymovského pekla. Neperspektivní řady těchto voličů již silně prořídly, tak proč otravovat občany naší vlastní černou minulostí.

Popisovat problémy, se kterými se setkávali nadšenci z jáchymovského hornického spolku Barbora, kteří se, za pomoci obyčejných bývalých jáchymovských muklů (obyčejných znamená bez jejich vedoucích špiček), snažili, aby v samotné jámě lvové něco realisticky připomínalo pohnuté osudy uvězněných nešťastníků, je už zbytečné. Pro naprostý nezájem nejen města zůstala nenaplněná vize viset ve vzduchoprázdnu.

Památník Vojna u Příbrami

Ti muklové si ale na Příbramsku žili. V koridoru asfaltové chodníčky, anglicky střížený trávník, chybí jen nalajnovat plácky a natáhnout tenisovou síť. A toho místa na parkování. Jako u gigamarketu.

(Prý to jsou naznačená místa, kde stávaly další ubikace.)

Může ale na někoho tato sterilní, geometricky strohá mnohamiliónová legráčka autenticky zapůsobit? Nebo jde jen o novodobý trend asfaltové lobby?

Spolek Barbora např. dokázal otevřít téměř neprodyšně zabetonovanou štolu, zrekonstruovat tzv. „Mauthausenské“ schody (koridor, kterým chodili vězni z lágru Svornost pracovat na stejnojmennou šachtu; foto 2002), sehnat řadu důlních strojů (foto 2002 a 2004) a vybudovat naučnou stezku, přesto pro svůj záměr nedokázal zaujmout nikoho z vedení města. Po předání (ze zoufalství) nedokončeného skanzenu Karlovarskému kraji (2006), který jejím dobudováním pověřil Karlovarské krajské muzeum v Sokolově, nenávratně odtud zmizelo několik strojů do expozice sokolovského muzea v Krásně. „Mauthausenské“ schody se pro neúdržbu rozpadly, naučná stezka odumírá a dodnes (2010) nebyli sokolovští muzejníci ani schopni kloudně vyznačit cestu, kudy má zájemce o prohlídku Štoly JD č. 1 - Vysoká jedle jít, aby se dostal z náměstí ke skanzenu. Roku 2010 se konečně probudilo město Jáchymov a požádalo Karlovarský kraj o předání skanzenu městu. Karlovarský kraj však jeho žádosti nevyhověl, zřejmě v přesvědčení, že skanzen je v těch správných rukou. Naprosto bezchybná, vysoce sofistikovaná politická logika, zvláště v kontextu faktu, že v Jáchymově už obhospodařuje Královskou mincovnu ze 16. století, ve které je umístěna muzejní expozice vztahující se k bohaté historii města Jáchymova, Karlovarské muzeum. Možná to ale bude tím, že hejtmánem Karlovarského kraje je Sokolovák. Čest práci!

Pro neznalé – Jáchymov-K. Vary cca 20 km, Jáchymov-Sokolov cca 40 km, Jáchymov-Cheb cca 60 km. Poslední údaj je uveden pro případ, že dalším krajským hejtmánem se stane obyvatel Chebu, kde je rovněž krajské muzeum.

zastrčený „koutek“ Konfederace politických vězňů v jáchymovském muzeu neponechá v klidu snad žádnou trošičku přemýšlivou bytost

(2004)